

ความมุ่งมั่นในชีวิตของตัวละครเอก : แก่นเรื่องหลักของนวนิยาย
เรื่อง มทเรียนชีวิต ของ โพลแบร์ค

นางสาว นิวัตติ์ ศรีหงส์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาภาษาตะวันออก

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2532

ISBN 974-576-405-1

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

15463

T 17010063

LA PASSION DU HEROS : THEME GENERATEUR DE
L'EDUCATION SENTIMENTALE DE FLAUBERT

Nitiwadee Srihong

Cette Thèse fait Partie des Etudes Supérieures Conformément
au Règlement du Diplôme d'Etudes Supérieures

Section de Langues Occidentales

L'Ecole des Gradués

Université Chulalongkorn

1989

ISBN 974-576-405-1

Sujet La passion du héros : thème
générateur de l'Education
sentimentale de Flaubert

Par Nitiwadee Srihong

Département Langues occidentales

Directrice de thèse Mademoiselle Pia Pierre

Accepté par l'Ecole des Gradués, Université
Chulalongkorn comme faisant partie de la Maîtrise,
Conformément au Règlement du Diplôme de Maîtrise :

Thavorn Vajrabhaya
.....Doyen de l'Ecole des Gradués
(Professeur Thavorn Vajrabhaya, Ph.D.)

Le Jury

Tasane Nagavajara.....Présidente
(Professeur Associé Tasanee Nagavajara)

Pia Pierre
.....Directrice
(Mademoiselle Pia Pierre)

Kuakul Sathirathai.....Membre
(Professeur Kuakul Sathirathai)

Copyright 1989

par

L'Ecole des Gradués
Université Chulalongkorn

นิธิวดี ศรีหงส์ : ความมุ่งมั่นในชีวิตของตัวละครเอก : แก่นเรื่องหลักของนวนิยายเรื่อง
บทเรียนชีวิต ของ โฟลแบร์ด (LA PASSION DU HEROS : THEME GENERATEUR DE
L'EDUCATION SENTIMENTALE DE FLAUBERT) อ.ที่ปรึกษา : อ.เปีย มิแอร์, 116 หน้า

คำว่า ความมุ่งมั่นในชีวิต ทำให้คิดถึงภาพของคนที่มีความตั้งใจที่จะกระทำทุกวิถีทางอย่าง
สุดกำลังความสามารถ เพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายในชีวิตของตน แต่โฟลแบร์ดกลับให้คำจำกัดความนวนิยาย
เรื่อง บทเรียนชีวิต ของเขาไว้ว่า เป็นเรื่องของความมุ่งมั่นในชีวิตแบบ "เฉื่อยชา" ซึ่งให้ภาพที่แตกต่างไป
โดยสิ้นเชิง. แก่นเรื่อง ความมุ่งมั่นในชีวิต ในนวนิยายเรื่องนี้ จึงเป็นเรื่องที่น่าศึกษาอย่างยิ่ง

จากการศึกษาชีวประวัติของโฟลแบร์ด ทำให้เห็นได้ชัดว่า ความมุ่งมั่นในชีวิตของตัวละครเอกใน
นิยายเรื่องนี้ สืบเนื่องมาจากความมุ่งมั่นในชีวิตของผู้แต่งนั่นเอง ซึ่งนอกจากประสบการณ์ส่วนตัวแล้ว โฟล-
แบร์ดยังได้ถ่ายทอดประสบการณ์ร่วมของผู้คนในยุคสมัยของเขา นั่นคือยุคของการปฏิวัติในปี ค.ศ.1848 ลง
ในนิยายเรื่องนี้ด้วย ดังนั้น บทเรียนชีวิต จึงเป็น เรื่องของชายหนุ่มที่มุ่งสู่เมืองหลวงด้วยความทะเยอทะยานที่
จะประสบความสำเร็จ แต่ชีวิตกลับถูกหักเหไปเพราะได้พบกับผู้หญิงคนหนึ่ง ซึ่งต่อมาได้กลายเป็นแกนสำคัญของ
เรื่องไป

เมื่อศึกษาต่อไปก็พบว่า ความมุ่งมั่นในชีวิตของชายหนุ่มที่มีต่อหญิงผู้หนึ่งนั้นเกิดขึ้นในเสียวินาที แต่
กลับมีบทบาทต่อชีวิตของเขาทั้งชีวิต นับแต่วินาทีที่เขาได้เห็นนาง นางก็ได้เข้าครอบงำและฝังลึกลงในจิต
ใจของเขา ทำให้เขามุ่งมั่นที่จะทำทุกอย่างเพื่อนาง ความรักของเขาได้กลายเป็นความรักในอุดมคติที่ไม่อาจ
เอื้อมถึง เขาจึงหันไปหาหญิงอื่นเพื่อเป็นการทดแทน อนึ่ง นอกจากการศึกษาในแง่มุมของอารมณ์ความรู้สึก
เช่นนี้แล้ว เรายังได้ศึกษาถึงชีวิตในสังคมของชายหนุ่มอีกด้วย โดยที่ในตอนต้นเราได้พิจารณาว่า ความทะ-
เยอทะยานต่างๆในชีวิตของเขาดูเหมือนจะเป็นไปตามยุคสมัย แต่เมื่อวิเคราะห์ต่อไป ก็ได้พบว่า ความทะ-
เยอทะยานเหล่านั้น ได้กลายเป็นเพื่อยกระดับตนเองขึ้นในสายตาของหญิงผู้เป็นที่รักเท่านั้น

จากการที่การกระทำส่วนใหญ่ของชายหนุ่ม เกิดขึ้นจากความมุ่งมั่นในชีวิตที่มีต่อหญิงผู้เป็นที่รัก จึง
น่าแปลกใจที่เขาต้องประสบกับความล้มเหลวในชีวิต การศึกษาด้านจิตวิเคราะห์ทำให้ทราบว่า ความล้มเหลว
เหล่านั้นล้วนเป็นผลจากความอ่อนแอของชายหนุ่มนั่นเอง ความมุ่งมั่นในชีวิตของเขาเป็นเพียงความมุ่งมั่นแบบ
เฉื่อยๆ ดังนั้นสิ่งที่ปรากฏให้เห็นในทุกการกระทำของเขา จึงเป็นความกระตือรือร้นในตอนต้น ตามด้วยการ
พยายามกระทำให้ได้ดังหวัง แต่ก็กลับหยุดลงเสียกลางคันเสมอ

การศึกษาเรื่อง ความมุ่งมั่นในชีวิต ในนวนิยายเรื่อง บทเรียนชีวิต ของโฟลแบร์ดนี้ แสดงให้
เห็นว่า ความมุ่งมั่นในชีวิต เป็นตัวการสำคัญที่ก่อให้เกิดสิ่งต่างๆขึ้น เห็นได้จากแก่นเรื่องอื่นๆที่เราพบใน
เรื่องนี้ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของความฝัน ความทะเยอทะยาน หรือความล้มเหลว ล้วนสืบเนื่องมาจากแก่น
เรื่องหลัก คือ ความมุ่งมั่นในชีวิต ทั้งสิ้น นอกจากนี้ ความมุ่งมั่น แม้จะก่อให้เกิดสิ่งต่างๆได้มากมาย แต่
หากเป็นไปอย่างเฉื่อยชาแล้ว ก็ไม่สามารถนำบุคคลไปสู่เป้าหมายในชีวิตของตนได้ ดังเช่น เพรเดริก มอไร
ที่ไม่เคยได้ครอบครองหญิงผู้เป็นที่รักเลย ซึ่งนั่นทำให้เราเข้าใจถึงความหมายของคำว่า ความมุ่งมั่นในชีวิต
แบบ "เฉื่อยชา" ของโฟลแบร์ดได้ในที่สุด

ภาควิชา ศึกษาศาสตร์
สาขาวิชา ภาษฝรั่งเศส
ปีการศึกษา 2531

ลายมือชื่อนิสิต ศิวดี ศรีหงส์
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา

NITIWADDEE SRIHONG : LA PASSION DU HEROS : THEME GENERATEUR DE L'EDUCATION SENTIMENTALE DE FLAUBERT.
DIRECTRICE DE THESE : MLE.PIA PIERRE, Ed.D.116 PP.

Le mot "passion" appelle tout d'abord l'image d'un être qui possède en lui un élan inexorable. Cet élan va le porter dans toutes les directions possibles, le faire sortir hors de lui-même et agir avec énergie afin de pouvoir arriver à son but. Contrairement à cette idée, Flaubert a défini que son Education sentimentale est un livre de passion "inactive". C'est donc une image tout à fait différente, aussi il nous est apparu pertinent d'étudier le thème de la passion dans cette œuvre.

Comme on peut démontrer que la part de l'auteur est toujours grande dans sa création romanesque, on se penchera tout d'abord sur la biographie de Flaubert. Cette approche nous permettra de mettre en évidence que la passion du héros de l'Éducation sentimentale est, en fait, issue de celle de l'auteur. Parallèlement à son expérience personnelle, Flaubert y rapporte également l'expérience collective de sa génération, celle de la Révolution de 1848. Ainsi, l'Éducation sentimentale narre la vie d'un jeune homme qui part à la conquête de la capitale avec comme bagage essentiel son ambition mais dès le début du roman son destin va être marqué par une rencontre, celle d'une femme qui sera dès lors le fil conducteur de l'œuvre.

Il conviendra donc d'étudier ensuite le rôle de cette femme sur la destinée du héros. Il s'avèrera que, née d'un coup de foudre, sa passion pour elle occupera toute sa vie. Dès le moment où il l'aperçut, l'image de celle-ci l'obsèda; son amour persistera et se transformera en amour idéal. Cet élan le poussera à toujours agir en fonction d'elle, et cela pourra le mener jusque à des comportements irrationnels. Son amour idéalisé, il cherchera ailleurs des palliatifs pour compenser l'impossibilité de sa réalisation. En plus de l'étude des sentiments du héros, on abordera aussi sa vie face à la société. Partant de l'analyse de ses ambitions qui semblent suivre les tendances de son époque, on finira par révéler à travers ses échecs que son ambition n'aura plus comme but que de se grandir aux yeux de sa bien aimée.

Désormais ses actions se régleront en fonction de sa passion, aussi on s'étonnera de ne le voir se heurter qu'à des échecs. L'analyse psychologique du personnage permettra de nous éclairer sur ce point: ses échecs seront issus essentiellement de sa propre faiblesse. La passion qu'il porte en lui et qui le poussera à l'action n'est qu'une passion passive. Ainsi, ce qui nous apparaîtra de lui, ce ne sont que des moments d'excitation, suivis de tentatives de réalisation mais qui se termineront toujours en une impasse.

L'étude analytique de la passion dans l'Éducation sentimentale nous permettra donc de mettre en évidence son rôle générateur dans la mesure où l'ensemble des thèmes que l'on pourra y rencontrer en sont issus, que ce soit celui du rêve, celui de l'ambition, ou celui de l'échec. De plus, elle nous portera également à mieux saisir la valeur de la passion "inactive" selon le mot de Flaubert quand on considère que si génératrice soit-elle, elle ne pourra pas toujours mener celui qui l'a en lui à ses fins, et en l'occurrence pour Frédéric Moreau à la conquête de la femme aimée.

ภาควิชา ภาควิชาศึกษาศาสตร์
สาขาวิชา ศึกษาศาสตร์
ปีการศึกษา ๒๕๓๑

ลายมือชื่อนิติต นิติวัดดี ศรีหงษ์
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา P. Pierre

DEDICACE

Qu'il me soit permis d'exprimer ici mes sincères remerciements et ma profonde reconnaissance à Mademoiselle Pia Pierre, ma directrice de thèse, dont les conseils éclairés et la patiente direction m'ont aidée à réaliser ce mémoire. Mes remerciements vont également au Professeur Associé Tasanee Nagavajara qui m'a fourni des documents précieux, aux professeurs de la section de Français qui m'ont fait de nombreuses suggestions, ainsi qu'à mes parents et ma famille grâce auxquels ce mémoire a pu voir le jour.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

TABLE DES MATIERES

	Pages
บทคัดย่อ.....	iv
RESUME.....	v
DEDICACE.....	vi
INTRODUCTION.....	1
CHAPITRE I : ORIGINE DE LA PASSION DU HEROS DE L'EDUCATION SENTIMENTALE.....	5
A. Passion dans la vie de Gustave Flaubert.....	5
1. Femme clé de sa vie : Elisa Schlésinger.....	6
2. Apparition d'Elisa Schlésinger dans les oeuvres autobiographiques..	9
B. Passions sociales et politiques au milieu du XIX ^e siècle.....	13
1. Transformations sociales.....	14
2. Mouvements politiques.....	17
CHAPITRE II : PASSION GENERATRICE DU HEROS DE L'EDUCATION SENTIMENTALE.....	21
A. Manifestations de la passion amoureuse.....	22
1. Naissance de la passion.....	22

	Pages
2. Epanouissement de la passion.....	24
a) Obsession.....	25
b) Intermittences sentimentales...	27
c) Idéalisation de l'être aimé....	31
3. Répercussions nées de la passion...	35
a) Comportements irrationnels.....	35
b) Amour charnel comme palliatif..	41
B. Manifestations des ambitions	
sociales et politiques.....	46
1. Origines des ambitions.....	47
a) Influence de Mme Moreau.....	47
b) Recommandation de Deslauriers..	48
2. Domaines de l'ambition.....	53
a) Promotion sociale par	
la compétence intellectuelle...	53
b) Promotion sociale par	
les affaires.....	58
c) Promotion sociale par	
la politique.....	62
d) Promotion sociale par	
la séduction.....	66
CHAPITRE III : COROLLAIRE DE LA PASSION DU HEROS	
DE L'EDUCATION SENTIMENTALE.....	70
A. Echec sentimental.....	70
1. Echec dû à des contraintes	
externes.....	71

	Pages
a) Présence de la troisième personne et du sort.....	71
b) Résistance de la femme aimée...	75
2. Echec dû au caractère du héros.....	80
a) Homme de toutes les faiblesses.....	80
b) L'être rêveur.....	85
B. Echec social et politique.....	88
1. Echec de son ambition intellectuelle.....	89
2. Echec dans les affaires.....	94
3. Echec en politique.....	96
4. Echec auprès de Mme Dambreuse.....	103
CONCLUSION.....	106
BIBLIOGRAPHIE.....	112
ประวัติผู้เขียน	116

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย